
Ponsirenas-Puig y asociados: arquitectura pictórica

1996

Publicado en: AB Arquitectes de Barcelona, nº 51, Colegio de Arquitectos de Cataluña, Barcelona, marzo 1996.

Ideals, ideals, ideals... Si un arquitecte projectés una ciutat utòpica, suposo que la faria a la vora del mar (a on sinó?). Segur que a més a més l'entregaria amb un passeig marítim, esquitxat de palmeres i bancs, a on la gent se citaria, i sortirien a veure les ones i el sol, i l'arribada de les barques dels pescadors. Evidentment col·locaria els edificis representatius al bell mig, i el carrer que els uniria amb el passeig seria el principal, gaudint dels comerços més visitats a banda i banda: el seu nom ideal seria el de Carrer del Mar.

Doncs dels "sis milions" que som, són moltíssims els que ni s'imaginarien que tot això es compleix precisament a Badalona(!). Bé, doncs, baixi's pel seu Carrer del Mar, tot travessant un barri que encara conserva bastant del sabor salat que li donen les casetes blanques dels pescadors; un carrer abans d'arribar a la platja giri's a l'esquerra; arribats al portal convingut, accedeixi's al primer pis. Dintre espera el dúplex que ocupa l'estudi de Ponsirenas-Puig i associats.

Andreu Ponsirenas l'any 1948, i Josep Puig dos anys més tard, neixen a Badalona, es crien a Badalona, viuen a Badalona, i com la majoria dels joves d'aquesta població s'aficionen al bàsquet, arribant a jugar en les pistes locals. Així, la seva vinculació i identificació amb la pròpia ciutat és total. Per això, davant de polèmiques com la sorgida en projectar un golf al municipi, a Sant Jeroni de la Murtra, en el qual es troben implicats com a arquitectes, han d'exclamar -no sense certa indignació- que només treballen en cosses que procurin un bé real per a Badalona. En el cas contrari haurien refusat l'encàrrec, i no seria la primera vegada que haguessin declinat un treball que no consideren correcte. Amb la resta s'encaren per a arribar a port amb dignitat, i si el salvatgisme del promotor s'entesta a enfonsar la fràgil barqueta de l'arquitectura, intentaran salvar tot el que es pugui del naufragi. Especialment pel que fa referència als interiors, ja que *"a la promoció privada no és gaire fàcil: s'acostumen a resoldre els exteriors, perquè quedin bé, però els interiors es deixen sempre igual, la qual cosa és lamentable"*. No obstant, darrere d'això, que podria ser comú a tants altres despatxos d'arquitectes, es descobreix un fil amagat que palpita estenent-se pel rerefons de les seves obres, i que a vegades es fa molt més patent que d'altres, constituint-se en un autèntic alè de vida de la seva feina. Aquestes línies el que intentaran és posar al descobert quelcom més d'aquesta subtil teranyina, oferint alguns pocs reflexos més dels que es puguin veure normalment en topar-se amb ella.

Tot continuant una aproximació biogràfica, caldria afegir-hi que l'Escola de Barcelona fou el lloc de coincidència mutua, arribant a titular-se l'any 1974, any en què ja van poder obrir conjuntament el seu despatx a Badalona. Però abans, les inquietuds artístiques d'Andreu Ponsirenas l'impulsaren a matricular-se en Belles Arts i en l'Escola Massana, encara que seria l'arquitectura la que acabaria guanyant la partida; no obstant, com es veurà quedarà

definitivament influenciada per aquestes inquietuds, amb un cert toc colorista (*fauve*) i surreal (també -privadament- dedicat a la pintura durant molt temps, precisament des d'aquestes tendències).

Els econòmicament bons anys vuitanta els van permetre traslladar-se a l'àmplia seu actual, en concret l'any 1981, arrançant-la més tard amb el *look* professional que avui detenta. Es aquí a on ja es pot començar a tirar de part del fil anunciat.

Per començar, només en entrar al local crida positivament l'atenció el color violeta -que no lila- dels falsos sostres. Color inusual que aquí s'estén tant pel cel ras com per altres detalls perfectament calculats. Just el violeta, missatge eficaç de quelcom oníric, amb un toc "punxant" mesurat, que se't fica per les entreteles del "no-espai" que hi ha entre la carn y l'os. Color que té també la seva anècdota, ja que *"quan estavem acabant l'edifici d'habitatges de l'Avinguda de Sant Ignasi de Loiola, i li va arribar el torn a la pintura, als propietaris que ja havien comprat els pisos no els va agradar gens veure que les baranes es pintaven de violeta, i un cop posats d'acord van venir de seguida a l'estudi per queixar-se. Però en el moment en què se'ls va rebre y se'ls va convidar a passar cap a dintre, quan van veure tots el sostres en aquell mateix color, es van dir 'nois, aquí no tenim res a fer, tenim la guerra perduda', i les baranes encara avui estan pintades amb el violeta"*.

En la distribució de l'oficina, abaix domina la gran superfície dedicada a la sala de dibuix, a on als dos costats s'ordenen les taules, cadascuna amb el seu ordinador: *"ens costava donar el pas de l'informatització del despatx (i a qui no?), però al final ho vam haver de fer, i ara estem molt contents"*. I és aquesta sala la que està ordenada també seguint criteris pictòrics, pensant com s'han d'agrupar les làmpades de les taules de dibuix per crear un efecte interessant, amb els seus puntejats de colors llampants flotant per l'espai, distribuint estratègicament aquí els grocs, allí els verds, més enllà els vermells, etc. Això culminaria als despatxos més petits, en què els forts colors es combinen entre les pantalles dels llums i les carpetes als prestatges (cal no oblidar el pis de dalt, amb una àmplia sala de juntes que té unes vistes fantàstiques del passeig marítim, la platja i el mar). La veritat és que no és freqüent trobar-se un estudi d'arquitectura que incorpori conceptes cromàtics d'aquesta forma, mitjançant els accessoris corrents necessaris en tota oficina. Encara que, com és natural, la importància del tema agafarà cos en aplicar-hi aquesta visió als edificis. Des d'obres més grans, com la ja mencionada a l'Avinguda badalonina de Sant Ignasi de Loiola, a on les bandes horitzontals vermelles llisquen pel fons ocre, amb elements verds, grocs, blavencs; fins als encàrrecs més petits, como la senzilla reforma d'una vivenda unifamiliar adosada, al Carrer de Sagunto, cantonada amb el Carrer de la Indústria, just al davant de l'escola de "La Llauna" d'Enric Miralles i Carme Pinós; es tractava de donar un punt de vida, amb un groc fort, entre els grisos i bruns dels colors indeterminats que constitueixen un trist entorn: *"hi havia una voluntat conscient d'insulflar-hi una mica d'alegria amb el tractament del*

color, encara que aquesta decisió ens hagi costat bastants crítiques de gent que li agradaria veure-ho tot més apagat y mort”.

Amb tot, queda clar que aquesta manera pictòrica d'actuar en la ciutat es justifica fàcilment pel context mediocre corrent, que converteix qualsevol obra d'Arquitectura en quelcom singular. Se suposa més difícil de portar aquesta línia de treball si la situació fos la contrària.

“El color dóna vida i alegria” (fa mes d'un segle que Antoni Gaudí deia exactament el mateix, comparant el que popularment es diu quan es veu algú molt pàl·lid -“sembles un mort”- o un cadàver que conserva una mica de color -“sembla viu”-) “i els arquitectes acostumen a tenir molta por de la utilització del color, és més compromes, una complicació addicional, i s'opta per deixar-ho tot blanc i neutre. Aquest, el del color, es un camí que la gent no sol freqüentar, i que no obstant és entrar en un component immens que dóna una varietat enorme. Ens agrada molt tota la riquesa i l'alegria que porta treballar amb el color. A la millor també per què estem a Badalona, que es considera una ciutat molt industrial, i per això molt grisa, Potser és aquesta manca de color la que ens ha portat a introduir el color. I si algun nexce comú tenen les nostres obres és precisament el color, que intentem variar molt, fer coses diferents.

Però el color no ho és tot ni molt menys. Si que és un dels elements màgics, encara que ni hi ha molts d'altres. I és molt suggerent el fet que en aixecar una construcció al mig de la ciutat et permeti d'omplir-la amb una mica de màgia. Per exemple, posar una serp com a barana d'escala, que al final es va deixar per raons de pressupost. O una xemeneia de ventilació d'un parking, que surt des d'un terra negre, amb grans pedres de riu, donant una impressió que distorsiona l'entorn. Per no parlar d'uns núvols que vam ficar dins d'uns edificis que hem projectat a l'Avinguda de Martí y Pujol, en una clara referència al món dels somnis de René Magritte. És clar que tot això només es pot posar de tant en tant, de forma puntual i controlada, actuant per contrast amb l'arquitectura tan pelada d'avui. En aquest sentit ens encanta l'edifici de vivendes bastant cúbic, blanc, molt correcte, que hi ha tocant l'autopista de Mataró (a prop del Poliesportiu de Badalona, que van construir Esteve Bonell i Francesc Rius). A dalt de tot té una escultura d'un àngel blanc; només n'hi ha un, però qualifica tot l'edifici (que no és nostre). Evidentement no cap ara fer tota la legió d'àngels del Palau de la Música, però si que es pot mesclar l'arquitectura amb l'escultura. I a vegades, amb una paret nua pintada d'un color concret serà suficient per aconseguir un ambient que respiri quelcom més. Per tot això, l'academicisme de l'Escola, de les revistes, amb una tendència compartida de fer tots quasi el mateix no lliga amb nosaltres”.

És el “más de lo mismo” que deia un, de l'arquitectura oficial publicada i premiada els últims anys a Catalunya. A la millor és per això que essent un estudi tan arrelat a la seva ciutat, amb més de dues dècades de professió, només hagin tingut un únic projecte d'obra pública, i aquest frustrat: unà piscina municipal, l'any 1990. Tot i que ja porten guanyats tres premis

d'arquitectura "Ciutat de Badalona", que amb una periodicitat anyal els concedeix el mateix Ajuntament. Segurament hi havia un altre requisit secret (conegut per tots) per accedir a l'obra pública... segurament no tindrà res a veure amb l'arquitectura.

Alberto T. Estévez
arquitecte